

Тема: Складні випадки і варіанти синтаксичного керування (*відгук про роботу, радіти з перемоги і радіти перемозі; потреба в підручниках; не вживати заходів; не викликає довіри; враження від фільму; командувач військ; багатий на копалини і багатий копалинами; близько десятої години; переміг завдяки вам; посіяла біля хати, за нашими розрахунками*).

Мета: **(формування компетентностей): предметні** (знання про синтаксичні норми; поняття про синтаксичну помилку; уміння знаходити й виправляти синтаксичні помилки; орфографічні й пунктуаційні навички); **ключові** (уміння *вчитися*: аналітико-синтетичні лінгвістичні навички; уміння робити висновки; *комунікативні*: навички складання власного монологічного висловлення; навички виразного читання; *загальнокультурні*: естетичні почуття, пов'язані з мовленням).

Тип уроку: урок формування практичних умінь і навичок.
Обладнання: дидактичний матеріал.

Хід уроку.

I. ОРГАНІЗАЦІЯ КЛАСУ

Емоційна зарядка

Чужу мову можна вивчити за шість років, а свою треба вчити все життя.

- Прочитайте слова Ф. Вольтера. Як ви розумієте думку філософа?

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

1. Перевірка домашнього завдання Граматична робота

- Розкрийте дужки. Поясніть правила узгодження присудка з підметом.

1. Усі 20 студентів (*узяти*) участь у геологічній експедиції. 2. Переважна більшість овець (*прокидатися* — *мин. час*) разом із пастухом (*За П. Коельо*). 3. Шестеро гостей (*завітати* — *мин. час*) на входу. 4. Решта студентів (*поїхати* — *мин. час*) до Угорщини. 5. Лише п'ять хвилин (*залишитися*) до третього дзвінка. 6. Більшість учнів сьогодні на уроках (*відповідати*) добре. 7. Райвно (*скликати*) нараду директорів шкіл. 8. Минулого року музичні школи міста (*закінчити*) близько 50 учнів. 9. Двадцять юних музикантів (*з учнів*) самовіддано (*дути*) у труби (*С. Колесник*).

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ, ЗАВДАНЬ УРОКУ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Слово вчителя

Сучасне суспільство не може існувати без мови — найважливішого засобу спілкування, засобу вираження думок та передачі досвіду сучасникам і нащадкам. Мова — наше національне багатство, тому на перший план виходить питання культури мовлення. Серед них головними є питання оволодіння правилами граматики, правопису, вимови й наголошення. Величезне значення має також вивчення й правильне використання мовних засобів вираження думки залежно від мети й змісту висловлювання. Правильність мови — це насамперед дотримання тих літературних норм, які є усталеним зразком, еталоном для носіїв цієї мови. І сьогодні на уроці ми продовжуємо говорити про синтаксичні норми мови.

IV. ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Словникова робота

- *Запишіть слова, поясніть орфограми.*

Шви..кісний, якіс..ний, улес..ливий, освідчитися, хвастливий, контраст..ний, щас..ливий, блис..нути, агентство, волейболістці, заїз..ний, їж..жу, мас..ний, учас..ник, задріс..ний, ус..ний, випус.. ний, стис..нути, щотиж..ня, студен..ський, студентство, очис..ний, скатер.жа, буревіс..ник, п'ятдесят.

2. Робота з підручником

- Робота з параграфом «Синтаксичне керування».

В українській мові найпоширенішим є **дієслівне керування**: читати (що?) повість, допомагати (кому?) людям.

Особливості керування деяких дієслів потрібно запам'ятати: навчати (чого?) мови (не мові), дякувати (кому?) другові (не друга), жартувати, глузувати, насміхатися (з кого?) з ледарів (не над ледарями), вибачати (кому?) братові (не брата), надіслати (чим?) поштою (не по пошті).

На основі моделей дієслівних словосполучень утворюються словосполучення з дієприкметниками, дієприслівниками та віддієслівними іменниками: підказати другові — підказаний другові — підказавши другові — підказка другові.

Іменники теж можуть вимагати певних відмінків (**іменникове керування**): опанування (чого?) курсу, захоплення (чим?) музикою, любов (до чого?) до літератури, освоєння (чого?) спеціальності.

Прикметники так само керують формою іншого слова (**прикметникове керування**): високий на зріст, властивий професії.

Отже, важливим у виборі слова є не лише його лексичне значення, а й граматичні особливості синтаксичного зв'язку в реченні.

У випадку виникнення утруднень потрібно звернутися до словника.

3. Лінгвістичне дослідження

- *Поясніть, чим відрізняються подані нижче пароніми в лексичному та граматичному плані.*

Оснoваний — заснований, повстати — постати; стилізований — стилістичний; переможений — переможний; підсумовувати — сумувати.

4. Самостійна робота

- Утворіть з поданими словами словосполучення. Зробіть висновок про правила вживання їх.

Оволодіти — опанувати; навчатися — вчити; властивий — характерний; багата — славиться; сповнений — наповнений; дорівнювати — рівнятися; торкатися — доторкатися; знущатися — збиткуватися.

(Коментар для вчителя)

Оволодіти (чим?) англійською мовою — опанувати (що?) англійську мову; навчатися (чого?) мови — вчити (що?) мову; властивий (кому?) — характерний (для кого?); багата (на що?) — славиться (чим?); сповнений (чого?) — наповнений (чим?); дорівнювати (чому?) — рівнятися (на що?); торкатися (чого?) — доторкатися (до чого?); знущатися (з кого?) — збиткуватися (над ким?).

5. Вибіркова робота

- Випишіть тільки ті словосполучення, що утворені правильно.

Вжити (що) заходи — вжити (чого) заходів; глузувати (над ким) над опонентом — глузувати (з кого) з опонента; говорити (на чому) на англійській — говорити (як) англійською; дивуватися (чому) поведінці — дивуватися (з чого) з поведінки; доглядати (за ким) за хворим — доглядати (кого) хворого; дотримувати (що) слово — дотримувати (чого) слова; женитися (на кому) на багатій — одружитися, женитися (з ким) з багатою; завдати (що) біль — завдати (чого) болю; запобігати (чого) руйнування — запобігати (чому) руйнуванню; знущатися (над ким) над людиною — знущатися (з кого) з людини; зрадити (кому) Батьківщині — зрадити (кого) Батьківщину.

V. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

1. Робота з таблицею

- Запам'ятайте, якими формами керують деякі іменники в сучасній українській літературній мові:

Ненормативна конструкція	Правильна конструкція
відгук на дисертацію / реферат	відгук (про що?) про дисертацію / реферат
характеристика на студента	характеристика (кого?) студента
тенденція зростання	тенденція (до чого?) до зростання
оплата за навчання	оплата (чого?) навчання, але плата (за що?) за навчання

VI. ПІДСУМОК УРОКУ

Рефлексія

- Чи сподобалась вам робота на сьогоднішньому уроці?
- Що в завданнях виявилось найбільш важким?
- Із чим ви справилися легко?

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ.

1. Знати теоретичний матеріал.

2. Завдання. *Виправте помилки, пов'язані з порушенням літературних норм, запишіть речення правильно.*

Малий Олександр розповідає нам, якою насолодою було вмиватися її водою, милуватися нею, пірнати з дитячою пристрасстю. А якщо ми будемо жити в гармонії з природою, оберігати та захищати її, тоді вона неодмінно нас віддячить. Кожен із нас повинен шукати способу поріднитися з природою, зрозуміти її. Нам варто шукати шляхів вирішення цієї проблеми. Із-за чого було скасовано зустріч. На мою думку, у нашому житті була боротьба добра над злом. Їхня щира та відверта розмова, хвороба Ірини перемогла над усіма їхніми конфліктами. Спочатку він осуджує місто, а пізніше стає його завойовником. А завдяки чому? Завдяки насильству. По-друге, саме завдяки природі люди лікуються від хвороб, душевних травм. У ньому головний герой твору Сашко описав рідний край і своє життя на великому проміжку часу.

-